

Den odödliga katten

Av Karel Čapek

Den här berättelsen om en honkatt börjar (med den brist på logik som är verklighetens rätta kännetecken) med en hankatt. Närmare bestämt med en som jag fått i present. I alla gåvor ligger det något övernaturligt. De kommer, om jag så får uttrycka det, från en annan planet, faller ner från himlen, blir oss tillsända eller stormar frikostigt in i våra liv utan vår egen medverkan. Det gäller särskilt om gåvan är en liten kattunge med blått band om halsen. Han kallas Kloker, Trilsker, Skojare och Stygger efter sina olika moraliska egenskaper. Han var av angoraras, men lika rufsig och rödhårig som vilken mänsklig gatpojke som helst. En dag när han gick på upptäcktsfärd trillade han ner från svalgången och hamnade i huvudet på en kvinnsperson. Därav kände hon sig dels klöst, dels djupt förorättad, och hon anmälde min katt för att vara ett farligt djur som hoppar ner från svalgångar i huvudet på folk. Jag kunde visserligen bevisa den änglalika lilla varelsens oskuld, men tre dagar senare utandades kisse sin sista suck, förgiftad av arsenik och av mänsklig ondska. Just när jag genom en konstig dimslöja såg hans länder sjunka samman i en sista skälvande rörelse jamade det vid dörren. Där huttrade en vilsesprungnen randig kattunge, mager som en sticka och hjälplös som ett borttappat barn. Men kom in då, kissemiss. Kanske är det Guds finger, ödets nyck, ett hemligt tecken och allt vad det heter. Säkert har den hädangångne sänt dig i sitt ställe. Outgrundlig är livets obrutna gång.

Så anlände alltså den katt som fick namnet Pudlenka. Hon kom som ni sett ur det okända, men jag kan svära på att hon på intet sätt motsvarade sin mystiska och kanske rentav övernaturliga härkomst. Tvärtom betedde hon sig

som vilken jordisk katt som helst: vräkte i sig mjölk och stal kött, sov i knäet och var ute och rände om nätterna. Och när hennes stund var inne nedkom hon med fem ungar, en röd, en svart, en melerad, en randig och en av angoraras. Och jag började hejda alla jag kände. ”Hör på”, började jag storsint, ”jag har en ljuvlig kattunge åt er.” En del slingrade sig (säkert av överdriven blygsamhet) och sade att det skulle vara roligt men att de tyvärr inte kunde eller liknande. Andra däremot blev så överrumplade att jag tryckte deras hand innan de hann få en syl i vädret och förklarade att då var det alltså avtalat, de behövde inte oroa sig, jag skulle skicka över kattungen när det var så dags. Och så var jag redan på språng efter andra bekanta. Ingenting är vackrare än kattens moderslycka. Ni borde skaffa er katt bara för ungarnas skull. Efter sex veckor struntade Pudlenka i sina ungar och gick ut för att på nära håll få lyssna till den hjältelika barytonen från hankatten på gatan intill. Femtittre dagar senare födde hon sex stycken ungar. Inom ett år var de inalles sjutton stycken. Denna mirakulösa fruktsamhet var säkert den hädangångne ungmattens gåva och postuma kallelse.

Förr trodde jag alltid att jag hade en jäkla massa bekanta. Men sedan Pudlenka satte i gång med sin kattproduktion hade jag ingen som jag kunde erbjuda en tjugosjätte kattunge. När jag måste presentera mig för någon mumlade jag mitt namn och sade: ”Ni vill inte ha en kattunge?” – ”Vad då för kattunge?” frågade folk osäkert. ”Det vet jag inte än”, svarade jag som regel, ”men jag tror att jag kommer att få kattungar igen.” Snart började jag tycka att folk undvek mig. Det var nog av avundsjuka för att jag har sådan tur med katter. Enligt Brehms ”Djurens värld” får katter ungar två gånger om året. Pudlenka fick det tre fyra gånger per år utan hänsyn

till årstid. Det var sannerligen en övernaturlig katt, – tydligen hade hon den högre missionen att hämnas och hundrafalt ersätta den avlivade kattungens liv.

Efter tre år av fruktsam verksamhet var det plötsligt adjö med Pudlenka. En portvakt slog henne sönder och samman under den simpla förevändningen att hon glufsats i sig en gås i hans skafferier. Samma dag som Pudlenka försvann kom hennes yngsta dotter som jag prackat på våra grannar tillbaka till oss. Hon blev kvar hos oss under namnet Pudlenka II som en direkt efterträdare till sin avsomnade moder. Hon efterträdde henne på ett fullkomligt sätt. Hon var fortfarande tonåring när hon började svälla och satte fyra ungar till världen. En var svart, en var av den ädla rödaktiga rasen från Vršovice, en hade den utdragna nos som utmärker katterna i Strašnice, medan den fjärde var fläckig som en böna, som katterna i Malá Strana. Pudlenka II fick ungar tre gånger om året lika regelbundet som en naturlag. Efter två och ett kvarts år hade hon berikat världen med tjugoen ungar av alla färger och raser med undantag av manxkatten som föds utan svans. Den tjugoförsta kattungen kunde jag faktiskt inte bli av med. Jag hade just bestämt mig för att gå med i Fritänkaren eller Rosenbrödrskapet för att skaffa mig en ny bekantskapskrets då grannens Rolf bet ihjäl Pudlenka II. De bar hem henne och lade henne på sängen. Hennes haka darrade fortfarande. Sedan upphörde hennes haka att darra, och lopporna fick bråttom att krypa ur hennes tjocka päls. Det är det osvikliga tecknet på att katten är död. Sedan blev hennes efterlämnade unge som det inte gått att bli av med kvar hos oss som Pudlenka III. Efter fyra månader nedkom Pudlenka III med fem ungar, och sedan dess fullgör hon samvetsgrant sin livsuppgift i regelbundna intervaller på

femton veckor. Bara under de hårda köldknäpparna i år har hon hoppat över en period.

Man kan inte tro att hon har en så stor och odödlig uppgift. Till utseendet liknar hon vilken trefärgad kissekatt som helst: hela dagen dåsar hon i sin husses knä eller på sängen, hon har högt utvecklat sinne för sin personliga bekvämlighet, företer en sund misstro mot människor och djur och vet att försvara sig *dente unguisbusque* om det så gäller. Men när hennes femton veckor går mot sitt slut börjar hon visa en skälvande oro och sitter nervöst vid dörren och hycklar: "Husse då, släpp ut mig kvickt, jag har magknip." Varpå hon flyger ut i nattmörkret som en pil och kommer hem först på morgonen, glåmig i ansiktet och med ringar under ögonen. Vid denna tid kommer från norr, där Olšanykyrkogården ligger, en jättelik svart hankatt; från söder, där Vršovice finns, en rödaktig enögd slagskämpe; från väster, där civilisationen har sin boning, en angorakatt med en svans som en strutsplym; från öster, där ingenting finns, ett mystiskt vitt djur med kringelformad svans. I deras mitt sitter den trefärgade och obetydliga Pudlenka III och lyssnar förtrollad och med glimmande ögon till deras tjutande och kvävda skrin, till illvrålen från mördade barn och skrålet från berusade sjömän, till saxofoner, dundrande trummor och Stora Kattsymfonins övriga instrument. Att vara hankatt kräver inte bara styrka och mod skall ni veta utan också uthållighet. Ibland belägrar dessa fyra apokalyptiska katter Pudlenkas hem en hel vecka, blockerar ingången, tar sig in i huset genom fönstren och lämnar bara en helvetisk stank efter sig. Till sist kommer den natt då Pudlenka inte längre kräver att få gå ut. "Låt mig sova", säger hon. "Låt mig få sova, sova för alltid. Sova och drömma... O, jag är så olycklig!" Varefter hon inom

vederbörlig tid nedkommer med fem ungar. Jag har vissa erfarenheter i den vägen: det blir fem stycken. Jag ser dem redan, dessa kära, ljuvliga små krabater, hur de skall tulta och stulta omkring i våningen igen, dra ner lampor från bordet och göra små pölar på mattorna, hur de skall krypa upp i knäet längs benen på mig (mina ben har klösmärken efter dem så jag liknar Lasarus), hur jag kommer att hitta en kattunge i ärmen när jag sätter på mig kavajen och upptäcka slipsen under sängen när jag skall ha den. Med barn är det bekymmer, det kan envar intyga. Det är inte nog med att uppfostra dem, man måste också trygga deras framtid.

På redaktionen har alla redan fått en kattunge av mig. Nåväl, jag får börja på en annan redaktion. Jag är beredd att skriva in mig i vilket sällskap och vilken organisation som helst, bara jag garanterat får avsättning för minst tjuoen ungar där. Samtidigt som jag jagar runt i en fientlig värld för att finna plats för kommande generationer skall Pudlenka III eller Pudlenka IV med tassarna uppdragna under sig spinna vidare på kattlivets oförgängliga livstråd. Hon skall drömma om katternas värld, om katternas massor, om hur katterna när de blir tillräckligt många tar makten i universum. Ty det är den Stora Uppgift som den oskyldigt avlivade angorakatten ålade henne.

Allvarligt talat, ni vill inte ha en kattunge?

Översättning från tjeckiskan: Eva Strömberg Krantz